

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΚΑΜΠΑΡΔΩΝΗΣ

Τα δεδουλευμένα

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ή οι συλλογές

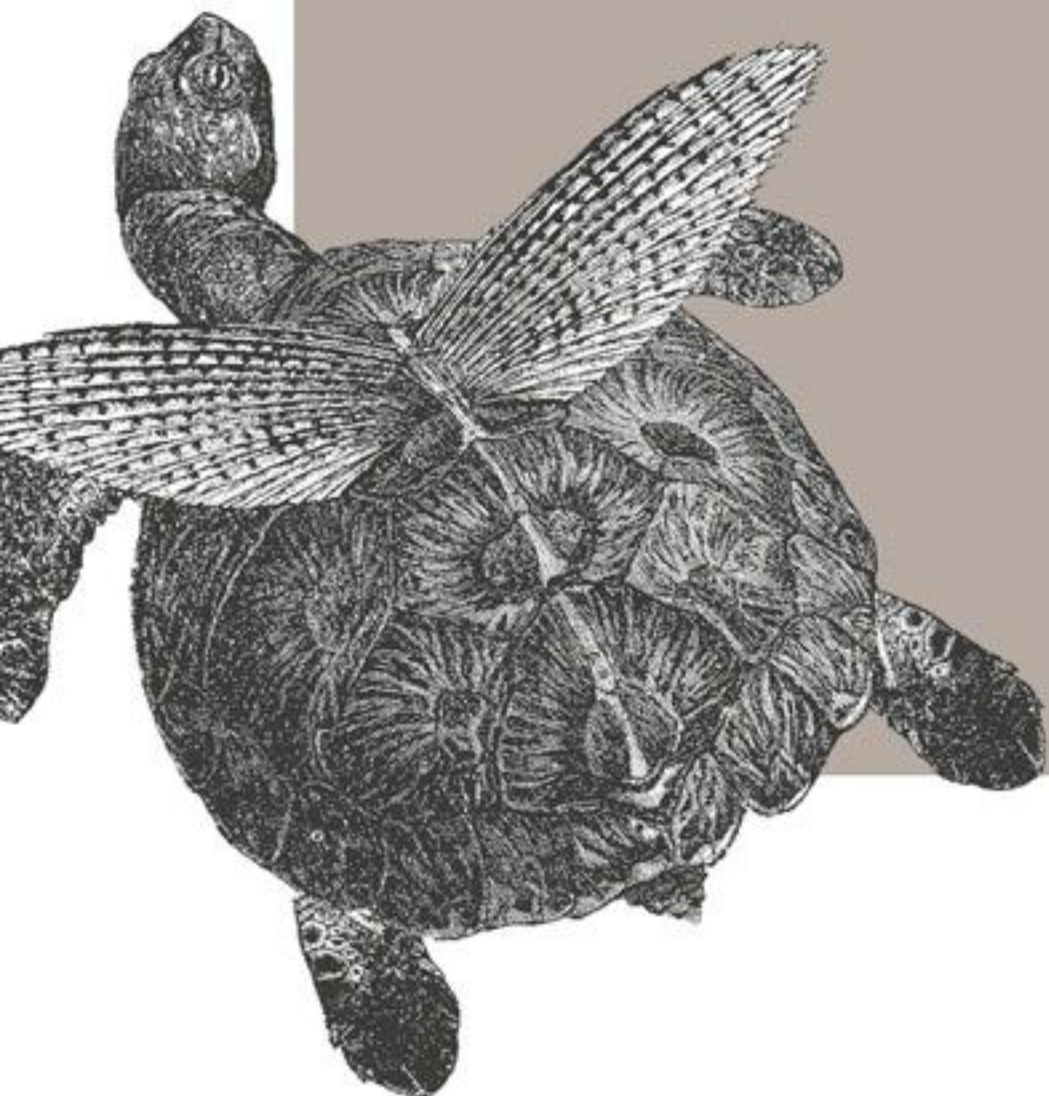
Μάτι φώσφορο, κουμάντο γερό

Η ψίχα της μεταλαβιάς

Ακριανή λωρίδα

Η Στενωπός των Υφασμάτων

Πάλι κεντάει ο στρατηγός

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μάτι φώσφορο, κονυμάντο γερό

Το ασπιδόνερο	17
Ο πατέρας με ρεπούμπλικο	21
Η εικόνα που μ' έδερνε	23
Ζυγισμένο στιλέτο	29
Μια χελώνα ανάσκελα	39
Οι πέτρες-δοκάρια	45
Μύδια στο ανθοδοχείο	51
Ροζ βέσπα με παρμπρίζ	57
Η ντραμς εκτός σχεδίου πόλεως	61
Οι μύγες υψώνουν σημαία	69
Η γιαγιά συνοδηγός	81
Πάτερ Λουκάς ο ελάχιστος	85
Οι αφροί	87
Η λεχωνιά είναι κρύσταλλο	91
Ο Ανέστης	97
Το κατσαβίδι-πυγολαμπίδα	99
Ο χωματόδρομος	105
Άλλη μια γυναίκα που έγινε δέντρο	109

Η ψίχα της μεταλαβιάς

Ο κυρ Ευγένης ακούει ράδιο	121
Ο σαλός μια νύχτα – στις 29 Ιουνίου	127
Ουσούρ	133
Το δυναμό	139
Η ψίχα της μεταλαβιάς	143

Ακριανή λωρίδα

Ο κιμάς μαυρίζει	151
Η Μελέτι και τα αλυσοπρίονα	153
Ιωακείμ, ο σπίκερ	165
Κρεμαστό μπαλαντέρ	173
Σκελετός στο χαρτοκιβώτιο	181
Όφισ εναντίον κυνός	183
Οι μυλόπετρες καθιερώνονται	185

Η στενωπός των υφασμάτων

Ιδανική στρόφη	197
Πέρα απ' το ταβάνι	203
Η μεγάλη χαρακιά	209
Ο ρητινοσυλλέκτης	211
Ορεινό χειρουργείο (Ο πολύποδας)	219
Η Βαγγελιώ-δεν-είσαι-εντάξει	225
Ο Τζεφ	231
Οι Μαντάδες	235
Ο αχινός εκρήγνυται	243
«Μόσπεργκ» των έξι	253
Μεγάλη Πέμπτη	259

Ένα μικρό πουλί	261
Φανοί στρατοπεδείας	267
Ο φαρμακοποιός στον κήπο	269
Χερούλι ομπρέλας	273
Ρίχνει μπετά όλη τη νύχτα	281
Από μια κλωστή	283
Ο εισαγγελέας εν ομίχλη	287

Πάλι κεντάει ο στρατηγός

Ιχθύος κατάλυσις	299
Το ζωντανό πόδι	305
Αναφορά υπαστυνόμου Ιωάννη Πετράκη	309
Η κυρία Σωσώ θα βγει βόλτα	311
Όταν θ' αστράψει η σκοτεινή πολεμίστρα	327
ΚΤΕΛ Έβρου	329
Η μητέρα λυπημένη	339
Δρυοκολάπτης στον καφέ	343
«ADIDAS» με αερόσολα	349
Το γριβάδι	353
Η σκιά στα θεμέλια	361
H-H-HPAKΛHΘ!	363
Νυχτερινοί οδοκαθαριστές	375
Μέσα στο Μάτι-Γυαλί	379
Ο Ταραμάς ζυγίζεται	391
Το κόκαλο στη ράχη	399
Ο ποδηλάτης στρίβει ευθεία	401
Κανείς δεν τον έπαιζε	411

Στην Ία, από τσιγάρο σε τσιγάρο

Στην αδελφή μου Σμαρώ
Στον Δημήτρη Θάνα για την τελική μελωδήση

Στον Πάκο, στον τρελο-Αλμπέρτο, στη Φαίδρα,
στο Φεγγάρι, στον Μάρκο και στον Μαλλιά,
τετράποδους

Στα αδέσποτα

Οἱ μύρμιγγες περιπατοῦσι σπουδαιότερα.

ΑΓΑΠΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ,
Βιβλίον καλούμενον Γεωπονικόν,
Ἐνετίησιν 1643

Μάτι φώσφορο, κουμάντο γερό

[Τα κείμενα της συλλογής, με ορισμένες διαφοροποιήσεις,
προέρχονται από την έκδοση του 1992 (Εκδόσεις Καστανιώτη)]

Το ασπιδόνερο

“**Α**Ν ΣΕ ΤΣΙΜΠΗΣΕΙ φίδι φαρμακερό ή φίλος γκαρ-
διακός αν σε προδώσει, να πιεις ασπιδόνερο. Αλ-
λά κι αράχνη, και σκορπιός, ή και γυναίκα πο-
νηρή αν σε καρφώσει, πάλι ασπιδόνερο να πιεις. Σε μιαν
ώρα θα γιάνεις, θα συνέρθεις» – μου ’λεγε ο καλόγερος
στ’ απόσκια της Μονής Σταυρονικήτα, καθισμένος στο
λευκό πεζούλι δίπλα στην κρήνη.

Σώπασε για λίγο κι ανακάθισε. Μόλις είχε κατεβεί απ’
το βουνό, από μια σκήτη, και στάθηκε να ξεκουραστεί πριν
μπει στο μοναστήρι. Σκονισμένος, καμπουριαστός, μαύ-
ρος μέσα στο ράσο του, σαν κούτσουρο καμένης ακακίας,
με χέρια βρώμικα, ωχρά και πρόσωπο γλομό απ’ τις ολο-
νυχτίες. Σαν απειλή στεκόταν δίπλα μου και σαν λύτρω-
ση, μυρίζοντας ιδρώτα αλλά και μια καπνιά αγιορείτικου
θυμιάματος. Δεν είχε ακόμη ξελαχανιάσει καιμίλαγε λίγο
κοφτά, παίρνοντας κάθε τόσο βαθιές εισπνοές, ενώ χάι-
δευε ένα παγουράκι που κρεμόταν στο στήθος του. Λίγο
πριν τον είχα ρωτήσει τι είχε μέσα τούτο το παγουράκι.

«Το ασπιδόνερο», συνέχισε ο Γέροντας, «το φτιάχνουνε
κάτι Χριστιανοί καλόγεροι, βαθιά στην Ασία, κοντά στο
Ισραήλ. Το παίρνουνε από την ασπίδα, που είναι το πιο

φαρμακερό φίδι. Μικρό ερπετό αλλά το πιο θανατερό. Δεν το πιάνει το μάτι σου – μ' αυτό το φιδάκι, καθώς λένε, αυτοκτόνησε και η Κλεοπάτρα. Βγαίνουνε, το λοιπόν, τρεις καλόγεροι στο βουνό, το καλοκαίρι, με τις μεγάλες ζέστες. Καθένας έχει μαζί του κι από ένα μουσικό όργανο. Ξανοίγονται ψηλά προς την κορφή, στις μεγάλες ερημιές. Βρίσκουνε μιαν ανοιχτωσιά και κάθονται χάμω να ξαποστάσουν. Για ώρα πολλή δεν μιλάνε μεταξύ τους. Γαληνεύουν».

Πήρε μια βαθιά εισπνοή ο Γέροντας, σήκωσε τα μάτια του κι αγνάντεψε προς τους μπαχτσέδες του μοναστηριού, που απλώνονταν μπροστά μας πλουσιοπάροχοι και σκαρφάλωναν ως τις παρυφές των βουνών. Αριστερά μας και κάτω λαμπύριζε η θάλασσα στον μεσημεριανό ήλιο, που είχε σχεδόν καντηλιαστεί.

«Αφού ξεκουραστούνε οι καλόγεροι και χαλαρώσουν», συνέχισε, «ύστερα σηκώνονται αθόρυβα και στέκονται σε τρία σημεία, έτσι που να σχηματίζουν τρίγωνο – πηγαίνουν πάντα τρεις για να τιμήσουν την Αγία Τριάδα. Στέκονται μέσα στην απόλυτη ησυχία. Σταυροκοπιούνται κι ύστερα ο ένας αρχίζει, αργά και απαλά, να παίζει μια γλυκιά μουσική, μια μελωδία. Δεν περνάει ώρα πολλή και μέσα απ' τα θάμνα και τα τσαλιά ξεμυτίζει, πάντοτε δειλά δειλά, το φίδι, μια ασπίδα, ερπετό που αγαπάει τη μουσική πιο πολύ κι από την κόμπρα. Ο μοναχός συνεχίζει να παίζει, ακίνητος, τον ίδιο γλυκό σκοπό. Το φίδι σιγά σιγά ξεθαρρεύει και σέρνεται αργά, γητεμένο, προς τον καλόγερο. Τον πλησιάζει και μόλις τον σιμώνει στα δύο βήματα, εκείνος σταματάει να παίζει και την ίδια στιγμή αρχίζει να παίζει ο άλλος καλόγερος.

»Το φίδι κοκαλώνει, ύστερα στρέφει και σέρνεται προς

τα εκεί που ακούει τη μουσική, προς τον δεύτερο καλόγερο. Μόλις τον ζυγώνει, σταματάει κι εκείνος κι αρχίζει ο τρίτος. Η ασπίδα γυρίζει και κινείται προς τα κείνον, κοντεύει, ο τρίτος σταματάει, αρχίζει πάλι ο πρώτος και μετά ο δεύτερος – η μουσική πετάει από όργανο σε όργανο και το φίδι αναγκάζεται να γυρνάει γύρω γύρω, να γράφει στο χώμα κύκλους που ολοένα στενεύουν. Οι καλόγεροι κάνουν τον ρυθμό πιο γρήγορο, όλο και πιο γρήγορο, η ασπίδα στριφογυρίζει πια στο ίδιο σημείο, συστρέφεται γύρω απ' το σώμα της, κουλουριάζεται ζαλισμένη, ο ρυθμός γίνεται ακόμη πιο γοργός, ξέφρενος, το φίδι κουράζεται, αρχίζει να εξαντλείται, να τρελαίνεται, κουβαριάζεται δαιμονισμένο και, κάποια στιγμή, απ' την απελπισία, δαγκώνει τον εαυτό του. Αυτοκτονεί. Επειδή δεν μπορεί να βρει τη μουσική.

»Ύστερα από μερικούς σπασμούς», είπε ο Γέροντας, που τώρα βασάνιζε ένα φθαρμένο κομποσκοίνι στο χέρι του, «ύστερα από μερικά τινάγματα, το φίδι ψοφάει. Τσιτώνεται νεκρό στο χώμα σαν μαύρη βεργούλα. Οι καλόγεροι συνεχίζουν να παίζουν μουσική χαμηλώνοντας σιγά σιγά την ένταση και τον ρυθμό, ώσπου σωπαίνουν, σταματούν εντελώς. Ησυχία απλώνεται πάλι. Τότε ένας καλόγερος πλησιάζει τη νεκρή ασπίδα, φοράει ένα γάντι και ξεριζώνει με προσοχή τη γλώσσα και το κούφιο φαρμακερό δόντι του ερπετού. Τα τυλίγει σ' ένα μαντίλι και κατόπιν όλοι οι καλόγεροι παίρνουν το μονοπάτι για να κατεβούν πάλι στο μοναστήρι.

»Εκεί βάζουν τη γλώσσα και το δόντι του φιδιού σ' ένα λαγήνι γεμάτο νερό και το σφραγίζουν. Τ' αφήνουν έναν χρόνο και κατόπιν τ' ανοίγουν και μοιράζουν το νερό, που

έχει γίνει πια ασπιδόνερο, στους άλλους καλογέρους. Να το 'χουν άμα τους τσιμπήσει φίδι, αράχνη ή σκορπιός. Μερικοί το πίνουν άμα νιώσουν κοντά τους την αναπνοή του δαίμονα. Έτσι είναι. Η φωτιά με τη φωτιά και το φαρμάκι με το φαρμάκι.

»Αυτά με το ασπιδόνερο», πρόσθεσε έπειτα από μικρή σιωπή ο Γέροντας, δείχνοντας το παγούράκι στον λαιμό του. Κι ύστερα με ρωτάει:

«Εσύ γιατί ήρθες εδώ πάνω; Προσκυνητής ή έτσι, επειδή σε τριβέλιζε η περιέργεια;»

«Δεν ξέρω, Γέροντα», του απαντώ λίγο ξαφνιασμένος. «Είπες ότι το ασπιδόνερο σε σώνει άμα σε τσιμπήσει φίδι, ή και γυναίκα αν σε προδώσει, ή και φίλος γκαρδιακός;»

«Πίσω απ' τις προδοσιές των αντρών κρύβεται τις πιο πολλές φορές η Εύα και πίσω απ' την Εύα το φίδι», μονολόγησε ο καλόγερος κοιτάζοντας πάλι προς τους μπαχτσέδες, σαν να 'ταν εκεί ο Παράδεισος και να 'βλεπε τους πρωτόπλαστους ν' αγκαλιάζονται μες στα φυλλώματα ή το φίδι να κρέμεται από μια μηλιά.

«Τότε δώσε μου, Γέροντα, να πιω μερικές γουλιές. Μπορεί γι' αυτό να ήρθα και να μην το ξέρω. Και γιατί, σαν την ασπίδα που είπες, δυσκολεύομαι να βρω τη μουσική. Ποιος τη βρήκε ποτέ του;»

«Για λίγο τη βρίσκουμε τη μουσική και μετά ξεγλιστράει, χάνεται», είπε ο Γέροντας σκεπτικός.

Σώπασε για λίγο, σταυροκοπήθηκε, κι ύστερα, χωρίς να βιάζεται, άφησε το κομποσκοίνι του πάνω στο πεζούλι, ξεκρέμασε το παγούρι απ' τον λαιμό του και βάλθηκε να ξεβιδώνει αργά το καπάκι.

Ο πατέρας με ρεπούμπλικο

ΜΟΛΙΣ ΕΙΧΕ ΒΟΥΡΚΩΣΕΙ ο Αύγουστος. Είκοσι του μηνός. Είχα αρχίσει από νωρίς να πίνω κι ύστερα συνέχισα με τους φίλους, ως αργά. Την ίδια νύχτα ήρθε στ' όνειρό μου, ύστερα από επτά χρόνια, ο πατέρας μου.

Έβλεπα να 'ναι απόγευμα και να 'χει συννεφιά. Ο πατέρας στεκόταν όρθιος, ακίνητος, σκοτεινός, στον δρόμο μπροστά στο δίπατο σπίτι μας, φορώντας μια γκριζα ολοκαίνουργια καμπαρντίνα κι ένα μαύρο ρεπούμπλικο. Ενώσω ζούσε, δεν είχε φορέσει ποτέ καπέλο.

Βγήκαμε έξω απ' το σπίτι με τη μητέρα μου, που τον πλησίασε και τον ρώτησε:

«Θωμά, ωραίο αυτό το ρεπούμπλικο που φοράς. Πού το βρήκες;»

Εκείνος, χωρίς να παύει να 'ναι σκοτεινός, βλοσυρός κι ακίνητος, απάντησε:

«Το πήρα από τον εργολάβο».

Κι ύστερα από μικρή σιωπή πρόσθεσε:

«Τι βλέπω, το τελειώσατε το σπίτι. Θυμάμαι που άφη-

σα τα κάγκελα της βεράντας μισοβαμμένα. Τι χρώμα έχουν τώρα;»

«Βυσσινί», απάντησε η μητέρα μου.

Εκείνος γύρισε, την κοίταξε μερικά δευτερόλεπτα μες στα μάτια κι είπε:

«Μάτι φώσφορο, κουμάντο γερό!»

Σήκωσε το δεξί του χέρι κι έσιαξε το καπέλο. Τα δάχτυλά του ήταν κίτρινα, όπως πάντα, απ' το τσιγάρο.

«Καλά», είπε. «Πηγαίνετε τώρα μέσα. Εγώ θα κάτσω ακόμη λίγο να δω το σπίτι και μετά θα φύγω».

Ο δρόμος σκοτείνιασε ξαφνικά. Μπήκαμε στο σπίτι κι η μητέρα μου ζήτησε λίγο νερό.

Άνοιξα όλες τις βρύσες, καμιά δεν έτρεχε.

Πήγα στο ψυγείο κι έβγαλα το μπουκάλι. Ξεβίδωσα το καπάκι και το γύρισα ανάποδα να γεμίσω το ποτήρι.

Ούτε το μπουκάλι έτρεχε.

Η εικόνα που μ' έδεχνε

ΚΑΘΟΜΟΥΝ ΚΙ ΕΠΑΙΖΑ ΤΑΒΛΙ μόνος μου, για δύο.
Μια ζαριά για μένα, μια κίνηση, και μια για σένα, ή έγραφα – μήπως δεν είναι το ίδιο πράγμα;

Κι απάνω σε κάτι ντόρτια που μ' άνοιξαν όλες τις γωνίες και μ' άφησαν γυμνό, θυμήθηκα τον μπαρμπα-Σωτηράκη του Ερμόν απ' το Μπάργιακλι. Αυτόν που μ' έμαθε τάβλι και ντόμινο.

Τον θυμάμαι (ή μου το είπαν;) να κατεβαίνει αρχές Μαρτίου, όλο τον Μάρτη και τον Απρίλη του 1962, κατρακυλώντας με τα πρόβατα από την Κάτω Βρύση και να τραβάει κατά τις δροσιές, πίσω απ' τη Διασταύρωση προς το Κάζιλερ.

Αρχές Μαρτίου και τραβάει πρώτη φορά κατά κει ύστερα από δέκα χρόνια, προς το παλιό χωριό του που έχει ερημωθεί. Όλοι οι συγχωριανοί του σκόρπισαν: στην Αυστραλία, στη Σαλονίκη, στο Σαρίσαπαν, στην Καβάλα ή στα γύρω χωριά: στο Μουσά, στο Καβατζίκι, στο Ίντιες, στο Μακρουχώρι, στην Καρατζόβα.

Ανάμεσα σε βουνά, καβάκια και ρεματιές τραβάει ο μπαρμπα-Σωτηράκης για το παλιό του το χωριό. Για το Κάζιλερ, με τη θαυματουργή εικόνα. Εκείνη τη μεγάλη

εικόνα του αγίου Σωτήρος, που κάθε χρόνο στο πανηγύρι όποιον την έπιανε στα χέρια του τον έδερνε αλύπητα. Ενώ ο παπάς έψελνε την παράκληση, η εικόνα χτυπούσε τον αμαρτωλό που την κράταγε. Τάκα! τάκα! τάκα! – μέχρι λιποθυμίας.

Κι ύστερα ησύχαζε. Θυμάται ο μπαρμπα-Σωτηράκης έναν Αύγουστο, όταν η εικόνα έδειρε μιαν Εβραίισσα που 'χε γίνει Χριστιανή. Τη μελάνιασε. Κι η Εβραίισσα, φεύγοντας, έλεγε:

«Εγώ κάθε χρόνο, όπου και να βρίσκομαι, θα το στέλνω το κεράκι μου!»

Πέρασαν χρόνια από τότε, ζωή δεν είχε στο Κάζιλερ. Τα καπνά δεν τ' αγόραζε κανείς κι όλοι άρχισαν να σκορπάνε. Πήραν και την εικόνα τη θαυματουργή αλλού, ψηλά, στο κεφαλοχώρι το Μπάργιακλι.

Έφευγε, λοιπόν, η μαρτιάτικη μέρα, τα δέντρα θρόιζαν απαλά, τα πουρνάρια στραφτάλιζαν κι ο μπαρμπα-Σωτηράκης μπήκε σιωπηλός, σκυφτός, στο παρατημένο χωριό.

Χαλάσματα, ερείπια, πεσμένες πέτρες, δοκάρια και πλιθιά. Ξεκοιλιασμένα δωμάτια, μισογκρεμισμένες σκεπές, ριγμένες πόρτες. Περπατάει και βλέπει ο μπαρμπα-Σωτηράκης.

Του Χάρου το σπίτι έπεσε.

Του καπνομεσίτη του Αριζόγλου έπεσε.

Του Λάζαρου του Φαϊτατζίδη έπεσε.

Του δάσκαλου του Ραπτάρχη έπεσε.

Του Παυλάκη έπεσε.

Το πατρικό τού Ερμόν έπεσε.

Της Πελαγίας Σταμπουλίδου ετοιμόρροπο.

Παντού χώματα, δοκάρια κι αραχνιές.

Δεν τ' αντέχει ο μπαρμπα-Σωτηράκης και τραβάει, σέρνοντας πίσω του τα πρόβατα, προς τα χαμηλά. Έξω από το χωριό, πίσω απ' τον μεντρεσέ, στη ρεματιά, εκεί που υπάρχει ένα κουγιουτού, ένα ξέφωτο ανάμεσα στα δέντρα, όπου στέκεται η εκκλησιά, η παλιά εκκλησιά του Αγίου Σωτήρος.

Τα πρόβατα έρχονται από μακριά κουδουνίζοντας. Το σκυλί έμεινε πίσω να μυρίζει τα ερείπια. Ο μπαρμπα-Σωτηράκης σπάζει τσαλιά, κόβει κλαδιά με τον τσεκμέ, γρατσουνίζεται, σπρώχνει ανοίγοντας το στομαωμένο παλιό μονοπάτι. Αναγνωρίζει ξεχασμένα δέντρα, μυρωδιές, παλιά φουντώματα, νεροφαγίες. Θυμάται του μονοπατιού τις παγίδες και τις ξαφνικές στριφτές κατηφορίες.

Κατεβαίνει σέρνοντας τα πόδια προς τα μπροστά. Παρασύρεται – και ξαφνικά βρίσκεται αντίκρυ στην εκκλησιά. Ενώπιον. Στέκει άναυδος. Ο περίβολος γεμάτος αγριόχορτα που σκαρφαλώνουν παντού. Στους εξωτερικούς τοίχους, στον τρούλο, στο καμπαναριό. Θλίψη κι εγκατάλειψη, φθορά και καταδίκη.

Κάνει δύο βήματα μέσα στα τριβόλια και τα γαϊδουράγκαθα. Τα χρώματα της εκκλησιάς ξεθωριασμένα. Σκασμένα εδώ και κει. Ραγισματιές και μικρά γκρεμίσματα. Αλειτούργητη εδώ και χρόνια η εκκλησιά, αλειτούργητη και σε δύο μήνες έρχεται το Πάσχα.

Προχωρεί ο μπαρμπα-Σωτηράκης, μπαίνει σπρώχνοντας τη σκεβρωμένη πόρτα. Χόρτα παντού, και ακαθαρσίες, και μαγαρισιές. Η υγρασία έφαγε τους τοίχους. Τα στασίδια και το τέμπλο σαρκιασμένα. Το λίγο φως που χύνεται απ' τον τρούλο κάνει την εικόνα ακόμη πιο αβάσταχτη, αλλόκοτη.

Σταυροκοπιέται ο μπαρμπα-Σωτηράκης και εκείνη τη στιγμή αποφασίζει ότι η εκκλησιά αυτή πρέπει να αναστηθεί. Το βάζει γινάτι να την αναστήσει μόνος του.

Κι αρχίζει από κείνο το πρωί του Μαρτίου να πηγαίνει κάθε μέρα με τα πρόβατα στην εκκλησιά. Να καθαρίζει. Να στερεώνει τα στασίδια. Να νοικοκυρεύει το τέμπλο, να ξεσκονίζει τις λιγοστές εικόνες, να σιάχνει το Ιερό. Να σκουπίζει το πάτωμα. Φέρνει λαδάκι απ' το σπίτι του και ροζ λουμίνια. Ανάφτει τα καντήλια. Φέρνει θυμίαμα και κεριά. Καθαρίζει.

Κι όταν δεν καθαρίζει, ψέλνει. Με τα λίγα γράμματα που ξέρει αρχίζει να μαθαίνει το ευαγγέλιο και τους ψαλμούς. Περπατάει και ψέλνει. Σταματάει, ξανακοιτάει τα βιβλία, συνεχίζει, κάνει λάθη, ξαναρχίζει. Ασταμάτητα.

Αρχές Απριλίου και η εκκλησιά είναι σχεδόν έτοιμη. Και με τις ψαλμωδίες καλά τα πάει ο μπαρμπα-Σωτηράκης. Σωστά τα λέει; Λάθος; Τι σημασία έχει;

Μπαίνοντας η Μεγάλη Βδομάδα, όλα είναι στο καντίνι. Η εκκλησιά πεντακάθαρη, συμμαζεμένη, ευωδιάζει θυμίαμα. Οι λίγες εικόνες γυαλισμένες, παστρικές. Έφερε και μιαν ακόμη, φτηνή, ξύλινη, του αγίου Σωτήρος του συνονόματου. Την κρέμασε δίπλα στο Ιερό.

Το βράδυ της Αναστάσεως ο μπαρμπα-Σωτηράκης αφήνει τα πρόβατα και το σκυλί στον περίβολο. Μπαίνει στην εκκλησιά κι ανάφτει όλα τα καντήλια και τα κεριά. Χώνεται στο Ιερό και βάζει τα καλά του ρούχα, τα λαμπριάτικα. Όλα είναι έτοιμα. Τέλεια. Ζεστά.

Βγαίνει, στέκεται στο Βήμα κι αρχίζει να ψέλνει τα λόγια του παπά. Μόλις πρέπει να μπει ο ψάλτης, ο μπαρμπα-Σωτηράκης βγαίνει απ' το Βήμα, πηγαίνει εκεί που

στέκεται ο ψάλτης, λέει τα λόγια του, ξαναγυρίζει και ψέλνει τα λόγια του παπά.

Παίζει με απόλυτη ευλάβεια, σοβαρότητα και συγκίνηση τον ρόλο του ιερέα, του ψάλτη, του καντηλανάφτη – κι ανάλογα με το τι απαιτεί κάθε στιγμή η λειτουργία.

Δεύτε λάβετε φως! Κι ανάφτει τα κεριά στο μισοτσакισμένο μανουάλι που στέκεται μπροστά του. Κι ύστερα το Χριστός ανέστη εκ νεκρών – κι όλος ο χώρος ταξιδεύει αλλού, και τα καντήλια στραφτοκοπούν σαν προβολείς, σκιές τρέμουν στους τοίχους και σαν ομιλίες νομίζει ότι ακούει να σέρνονται στην εκκλησιάς τις κόγχες.

Τελειώνει τη λειτουργία ο μπαρμπα-Σωτηράκης και, στρίβοντας αριστερά, λέει απευθυνόμενος στο ανύπαρκτο πλήρωμα, στο φαντασιακό εκκλησίασμα:

«Καλημέρα σας!»

Ύστερα στρίβει δεξιά:

«Καλημέρα σας!»

Κι ύστερα στο κέντρο:

«Καλημέρα σας!»

Κλείνει το ευαγγέλιο. Σταυροκοπιέται μια τελευταία φορά. Κατεβαίνει απ' το Βήμα, πηγαίνει, στέκεται μπροστά στην εικόνα του συνονόματου αγίου, του αγίου Σωτήρος. Στέκεται άφωνος, αλλοπαρμένος. Ύστερα γέρνει λίγο πίσω, παίρνει φόρα και δίνει μια δυνατή κουτουλιά στην εικόνα πάνω στον τοίχο. Κι έπειτα δεύτερη κουτουλιά, τρίτη και τέταρτη. Τάκα! τάκα! τάκα! Και τον παίρνουν τα αίματα και συνεχίζει να χτυπάει με το κεφάλι του την εικόνα στον τοίχο, τα μάτια του τρέχουν, το μέτωπο σκίζεται σε πολλές μεριές, και βαράει, και φωνάζει:

«Καλημέρα σας!»

«Καλημέρα σας!»

«Καλημέρα σας!»

Και τα χτυπήματα αυτά τα νιώθω τώρα εγώ εδώ, πάνω στο στήθος μου. Εγώ, ο αμαρτωλός και άπιστος, τα νιώθω. Που παίζω τάβλι μόνος μου, για δύο, αυτό το τάβλι που μ' έμαθε ο μπαρμπα-Σωτηράκης τα καλοκαίρια, όταν παραθέριζα μικρός στο Μπάργιακλι. Πολύ πριν τον βρουν μέσα σ' εκείνη την εκκλησιά με το κεφάλι λιωμένο.

Μια ζαριά για μένα ρίχνω, μια για σένα. Μια κίνηση για σένα, μπαρμπα-Σωτηράκη, μία για μένα. Δεν σε κλέβω. Όχι. Και χτυπάω δυνατά τα πούλια, γιατί θέλει πάθος και πίστη το παιχνίδι αυτό.

Τάκα! τάκα! τάκα!

Ζυγισμένο στιλέτο

Η ΤΑΝ ΚΟΝΤΟΣ, ΜΑΥΡΙΔΕΡΟΣ, με μοβόρικα στραγγισμένα μάτια. Είχε κάτι το απειλητικό και το ακατάδεκτο στο περπάτημα, φορούσε σκούρο κοστούμι φθαρμένο και ταλαιπωρημένη γραβάτα. Πλησίασε, ακούμπησε απαλά στον πάγκο και με ρώτησε με συγκρατημένη αγωνία:

«Μήπως βρήκατε κανένα εγχειρίδιο;»

Άκου «εγχειρίδιο»! Εννοούσε ένα στιλέτο που έκοβε τρίχα στα δυο, ακόμη κι αν το πετούσες εντελώς αδέξια, σαν να 'ταν πατσαβούρα.

«Τι εγχειρίδιο;» του λέω. «Μήπως ένα αυτόματο στιλέτο;»

«Ναι, ένα μαχαίρι. Στιλέτο».

Ενώ μπορούσα να το κρύψω, να το κρατήσω για μένα, κατάλαβα αμέσως ότι θα του το 'δινα, ότι ο άνθρωπος αυτός ήταν δεμένος βαθιά με το μαχαίρι, πως το 'ψαχνε σαν μαγεμένος κι ότι θα 'δινε τα πάντα για να το ξαναβρεί.

Η συζήτηση κόπηκε, γιατί πλησίασε στον πάγκο ένα γεροντάκι με βρεγμένα μαλλιά. Μόλις είχε τελειώσει το μπάνιο του, είχε σκουπιστεί κι ήρθε να πληρώσει και ν' αφήσει το κλειδί του λουτρού.

Ήμασταν στα δημόσια λουτρά «Η ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΣ», στην οδό Ειρήνης, όπου δούλευα τ' απογεύματα, παράλληλα με τη σχολή, για να καλύπτω κάποια έξοδα.

Κόσμος και κοσμάκης, με πολλές παραξενιές, ερχόταν εκεί καθημερινά. Συνήθως φτωχοί, λαϊκοί τύποι, αλλά και μερικοί πλούσιοι με ιδιαίτερα γούστα.

Θυμάμαι μια μικρή Ελληνοτουρκάλα, που αφού έμπαινε στο λουτρό, ύστερα από λίγο έβγαινε γυμνή, έχοντας μόνο μια πετσέτα δεμένη στους γοφούς της. Ερχόταν έτσι, ξυπόλητη, με τα τορνευτά της στήθη να χοροπηδούν ξέσκεπα, και ζήτηγε σαπούνι. Κάθε φορά, πάντα, ξέχναγε το σαπούνι.

Έρχονταν και τριπλέτες –συνήθως δυο άντρες και μια γυναίκα– που έπαιρναν «ένα με μπάνιο» στο ανδρών. Πήγαινα όταν μπορούσα κι έβλεπα λίγο, κρυφά, απ' την κλειδαρότρυπα: άγριες σκηνές, συγκεχυμένες, και μουλωχτές κραυγές.

Ένας άλλος, πανύψηλος με χοντρό κεφάλι, τραγούδαγε πάντα όπερα ενώ λουζόταν. Τόσο δυνατά, που συγκλονίζονταν όλα τα λουτρά. Οι άλλοι που τραγουδούσαν, όταν άρχιζε ο ψηλός τις όπερες, σώπαιναν, λούφαζαν, έστηναν αυτί για να τον απολαύσουν. Μερικές φορές, στο τέλος, ακούγονταν από διάφορα λουτρά παρατεταμένα χειροκροτήματα.

Κάποιος άλλος –φαινόταν μισότρελος– ερχόταν κι έκανε ντους με τα ρούχα. Σαπουνιζόταν με τα ρούχα, ξεπλενόταν και σκουπιζόταν χωρίς να γδυθεί. Έφευγε πάντα μούσκεμα.

Μια φορά ήρθε κι ο τραγουδιστής ο Μανώλης Αγγελόπουλος. Φορούσε μια γραβάτα κόκκινη της φωτιάς σαν

θερμόμετρο. Ήταν εκείνο το ίδιο απόγευμα που είχε πρωτοεμφανιστεί κι ο μαυριδερός τύπος που στεκόταν ακουμπισμένος μπροστά μου στον πάγκο. Είχε έρθει αργά, κατά τις εξήμισι, κι έφυγε μιαν ώρα μετά.

Στις οχτώ, λίγο πριν κλείσουμε, πήγα, όπως ήταν καθιερωμένο, να κάνω έλεγχο στα λουτρά. Στο δικό του λουτρό, στο ντουλαπάκι, βρήκα μια ξεβαφιαρική φόρμα ακαθόριστου χρώματος κι από κάτω ένα αυτόματο στιλέτο.

Τα πήρα και τα δύο και βγήκα πάλι στον χώρο υποδοχής. Μαντάλωσα την πόρτα, τράβηξα τις νάιλον κουρτίνες κι άναψα όλα τα φώτα για να περιεργαστώ, να απολάύσω το μαχαίρι.

Ήταν πράγματι ένα στιλέτο αυτοκρατορικό. Ευρωπαϊκό (δεν φτιάχνονται τέτοια εδώ), αστραφτερό, με λαβή από λευκό στιλβωμένο ελεφαντόδοντο και κάμα από ατόφυο ατσάλι. Μονόκοπη, οξύληκτη, τελείωνε σε μιαν αιχμή-καρφίτσα.

Είχε γλυκό πιάσιμο, φώλιαζε καλά στη φούχτα, σαν να το 'χες μαζί σου χρόνια. Ήταν καλοδεμένο, πεντακάθαρο, η κλείδωσή του σφιχτή, χωρίς καθόλου τζόγο, τα ρεφλέξ του αστραπιαία: ίσα που χάιδευες το κουμπάκι και πεταγόταν, εντελώς αθόρυβα και σε κάτι λιγότερο από κλάσμα του δευτερολέπτου, η κάμα, δώδεκα πόντους μήκος – μια λεπίδα κυνική, ευγενική και θανάσιμη.

Στο κλείσιμο, που είχε δύο σκάλες, ήθελε προσοχή. Πίεζες ένα άλλο κουμπάκι, στην άκρη της λαβής, και πάταγες την κάμα απ' την όχι ακονισμένη πλευρά πάνω στον μηρό σου. Έκλεινε απαλά αλλά και νευρικά – έπρεπε να προσέξεις στη δεύτερη σκάλα να μη σου φάει το δάχτυλο.

Το θαύμασα, προσηλωμένος, αρκετή ώρα. Ύστερα πήγα προς το κυλικείο των λουτρών και στάθηκα στα τέσσερα μέτρα από το παλιό ξύλινο πορτάκι που έβγαζε σ' ένα πλυσταριό για τις πετσέτες.

Άνοιξα το στιλέτο, δοκίμασα το βάρος του. Το 'πιασα απ' την κάμα και πάσκισα να υπολογίσω τη στροφορμή του. Η ξιφολόγχη του M1, που την ήξερα, έκανε οχτώ περιστροφές στα εφτάμισι μέτρα. Και αν ήξερες να την πετάς με μαστοριά και τέμπο, κάρφωνε μύγα στην καρδιά εφτά φορές στις δέκα.

Τ' άλλα μαχαίρια, η λοκατζίδικη ξιφολόγχη και τα στιλέτα, έχουν το καθένα το χούι τους. Πρέπει μόνος σου ν' ανακαλύψεις και το τέμπο, και τη στροφορμή, και την απόσταση, και τη δύναμη, να τα νιώθεις όλ' αυτά μαζί – αλλιώς χρειάζεται μεγάλη πείρα, ταλέντο και μάτι γερακιού.

Έπιασα, λοιπόν, το στιλέτο απ' την κάμα και από τα τέσσερα βήματα το σφεντόνισα προς το ξύλινο πορτάκι, χωρίς να ελπίζω ότι θα καρφωθεί.

Ένα μέτρο όμως αφότου γλίστρησε απ' το χέρι μου είδα, στον αέρα, την κάμα να μπαίνει μόνη της μπροστά, το μαχαίρι να διανύει τα επόμενα μέτρα σ' αυτή τη στάση, οριζόντιο εντελώς, να βιδώνεται μ' έναν ξερό κρότο στο ξύλο της πόρτας και να στέκεται εκεί, περήφανο, χωρίς καμιά ταλάντωση.

«Ωρε, Παναγιά μου», ψιθύρισα.

Στάθηκα και το κοίταζα έκθαμβος, ενώ μου μπήκε αμέσως η υποψία ότι πρόκειται για στιλέτο ζυγισμένο, από εκείνα που καρφώνονται όπως κι αν τα πετάξεις.

Πλησίασα στην πόρτα, το ξεκάρφωσα απαλά και γύρισα να το πετάξω, όχι από τα τέσσερα αλλά από τα έξι

βήματα. Η ίδια διαδικασία: στο ένα μέτρο η κάμα μπήκε μόνη της μπροστά, σαν φίδι, και πήγε καρφί στην πόρτα, αλλά χαμηλότερα απ' ό,τι περίμενα, γιατί δεν είχα μάθει ακόμη το βάρος του και πόσο πέφτει ανάλογα με την απόσταση, τι δύναμη κάθε φορά χρειάζεται.

Ως τις δέκα το βράδυ είχα χαθεί μες στο στιλέτο. Το χάιδευα, το πετούσα, απολάμβανα το αστραπιαίο άνοιγμα της κάμας, το 'σφιγγα προσπαθώντας να εξοικειωθώ με την ύλη, τη θερμοκρασία, το βάρος και την ψυχή του που ενέδρευε μέσα στο ελατήριο.

Στις δέκα και κάτι, λαμποκοπώντας από ένα αίσθημα πληρότητας και σιγουριάς, έκλεισα τρυφερά το μαχαίρι και το 'βαλα πλαγιαστά στην κλωτόσπεη. Κλείδωσα απέξω την πόρτα και βγήκα στα σκοτάδια του δρόμου. Κι ύστερα στις φωτεινές επιγραφές, στον κόσμο, στ' αγριωπά κι ανυποψίαστα πρόσωπα. Περπατούσα ανάλαφρα, αλλά ένιωθα δυνατός, αυτάρκης, απόλυτα ισχυρός. Κάθε τόσο γύριζα το χέρι μου και χάιδευα το μαχαίρι με στοργή, πάνω απ' το ύφασμα της τσέπης.

Έζησα τρεις μέρες μέσα στη γοητεία του μαχαιριού. Η ξύλινη πόρτα του πλυσταριού είχε γεμίσει χαρακιές απ' τα καρφώματα. Το ίδιο κι ένα ντουλάπι στο σπίτι. Την τρίτη μέρα είχα ανεβεί στο Σείχ Σου και σημάδευα τα δέντρα με τις ώρες. Είχα κάνει προόδους στο σημάδι – κουβαλούσα μαζί μου μιαν άσπρη κιμωλία και έφτιαχνα μικρούς στρόγγυλους στόχους.

Το μεσημέρι αυτής της τρίτης μέρας έπιανα στόχο δύο στις δέκα από τα έξι μέτρα, αλλά το ίδιο βράδυ, ξαφνικά, ήρθε ο μαυριδερός τύπος που είναι στον πάγκο, μπροστά μου, και ζητάει το «εγχειρίδιο».

Από τη σχέση που δημιουργήθηκε ανάμεσα στο μαχαίρι και σε μένα μέσα σε τρεις μέρες, κατάλαβα την ανάγκη του άλλου που θα το 'χε μαζί του καιρό. Γι' αυτό, ενώ μου ήταν οδυνηρό να το αποχωριστώ, αποφάσισα, σχεδόν αμέσως, να του το δώσω.

Ο γεροντάκος που μας διέκοψε πήγαινε τώρα προς την πόρτα. Μείναμε πάλι οι δυο μας: εγώ και ο ιδιοκτήτης του στιλέτου, που το 'χα στην κωλότσεπη.

Σώπασα κι ύστερα είπα, γλεντώντας την αγωνία του: «Ναι, βρήκα ένα μαχαίρι. Φαίνεται σπάνιο κι ακριβό. Αυτόματο και ζυγισμένο. Από δω, απ' την Ελλάδα, το πήρατε;» Και βάζοντας το χέρι στην τσέπη το έβγαλα και το απόθεσα με σεβασμό πάνω στον πάγκο.

Ο άνθρωπος, μόλις το είδε, έλαμψε ολόκληρος. Θαρρείς ξαναγεννήθηκε κείνη τη στιγμή. Άπλωσε το χέρι του, το άγγιξε και ξεχνώντας τον πληθυντικό ευγενείας, κατασυγκινημένος, μου είπε:

«Σ' ευχαριστώ. Δεν περίμενα ότι θα το ξανάβρισκα. Δυο χρόνια είμαστε μαζί. Ποιος δίνει πίσω τέτοιο πράγμα, άπαξ και το βρήκε;»

Εγώ σώπαινα. Εκείνος το πήρε, το περιεργάστηκε με λατρεία. Από τις κινήσεις των χεριών του κατάλαβα ότι θα 'ταν αριστοτέχνης στο πέταγμα κι ότι θα 'χε σίγουρα παλιές ιστορίες με μαχαιρώματα κι Αστυνομίες. Εξάλλου, εκείνη η λέξη «εγχειρίδιο» που χρησιμοποίησε ήταν λέξη της Αστυνομίας.

Έπειτα από λίγο του είπα:

«Σας το 'δωσα, αλλά θέλω από σας μια χάρη».

Έμεινε μερικά δευτερόλεπτα ανέκφραστος κι ύστερα με κοίταξε ερωτηματικά. Το γύρισα κι εγώ στον ενικό:

«Θέλω να δω πώς το πετάς. Τι στόχο πιάνεις».

Το βλέμμα του χαλάρωσε και ρώτησε:

«Είναι κανείς άλλος εδώ;»

«Όχι», του είπα. «Μόνοι μας είμαστε. Πάμε».

Τον πήρα και πήγαμε απέναντι απ' το ξύλινο πορτάκι. Έβγαλα από την τσέπη την κιμωλία και σχεδίασα πάνω στο ξύλο μια γυμνή γυναίκα. Μαλλιά, πρόσωπο, λαιμός, στήθη, το τριχωτό ανάμεσα στους μηρούς και τα πόδια.

Απομακρύνθηκα και σταθήκαμε κι οι δυο στα πέντε μέτρα. Εκείνος έπαιξε λίγο τον καρπό του χεριού του για να τον ζεστάνει και με μια ξαφνική κίνηση πέταξε το στιλέτο.

Περίμενα ότι θα καρφωθεί σ' ένα από τα στήθη της γυναίκας ή στο τριχωτό ανάμεσα στα πόδια, αλλά το μαχαίρι σφηνώθηκε ακριβώς στο κέντρο του λαιμού. Έδειξα απογοητευμένος, γιατί νόμισα ότι αστόχησε. Πήγα, το ξεκάρφωσα και του το 'δωσα πάλι.

Εκείνος έκανε δυο βήματα πίσω και το ξαναπέταξε. Το στιλέτο καρφώθηκε πάλι στο ίδιο σημείο, στο κέντρο του λαιμού, μισό εκατοστό δίπλα από την τρύπα που είχε ανοίξει πριν.

Πήγε στα οχτώ μέτρα καρφώνοντας πάλι το μαχαίρι στο ίδιο σημείο, στην υποθετική καρωτίδα της ζωγραφισμένης γυναίκας.

Είχα μείνει άναυδος. Μόλις συνήλθα κι ενώ εκείνος έκλεινε το μαχαίρι, τον ρώτησα:

«Γιατί πάντα στον λαιμό;»

«Γιατί εκεί ερεθίζονται περισσότερο», μου είπε. «Εί-
ναι το πιο ευαίσθητο σημείο τους».

Κι ύστερα χαμογελώντας:

«Όχι γι' αυτό. Είναι γιατί δεν μ' αρέσουν οι γυναίκες».
«Άμα ζωγράφιζα άντρα, πού θα τον κάρφωνες;» ρώτησα.

«Πάλι στον λαιμό. Θαρρείς ότι οι άντρες είναι καλύτεροι;»

Κι ύστερα, νευρικά, ακατάδεκτα, τράβηξε προς την εξώπορτα. Βγαίνοντας με χαιρέτισε στρατιωτικά λέγοντας:

«Πάντως, σ' ευχαριστώ. Από δω και πέρα μόνο σ' αυτά τα λουτρά θα 'ρχομαι».

Δεν ξαναπάτησε στα λουτρά, τα οποία ύστερα από δυο χρόνια έκλεισαν. Όλος ο κόσμος πια είχε μπάνιο σπίτι του.

Τον τρίτο χρόνο, δηλαδή πριν από μια βδομάδα, τον συνάντησα, πρωί πρωί, σ' ένα μπουγατσατζίδικο, στο Καπάνι. Φαινόταν τσακισμένος, ταλαιπωρημένος, χωρίς λεφτά. Εγώ είχα τελειώσει με τη σχολή κι έβγαζα κάποια χρήματα παραδίδοντας ιδιαίτερα μαθήματα.

Τον πλησίασα και του θύμισα την ιστορία, την υπόσχεσή του να 'ρχεται στα λουτρά που πια δεν υπήρχαν. Μου είπε ότι έκανε έναν χρόνο μέσα για κάτι μπλεξίματα. Με ρώτησε αν ήθελα να μου πουλήσει το στιλέτο, διευκρινίζοντας ότι δεν ήταν πια στην παλιά του κατάσταση.

Το αγόρασα για ενάμισι χιλιάριο. Φεύγοντας έσκυψα και τον ρώτησα:

«Πώς να το καθαρίζω;»

«Με χλιαρό νεράκι», απάντησε. «Σκέτο νεράκι και μετά σκούπισμα. Όπως στα λουτρά, ξέρεις εσύ. Είναι ανοξείδωτο».

Τώρα το στιλέτο το 'χω πάνω εδώ, στο γραφείο, ανάμεσα στα βιβλία, στις θεωρητικές αναλύσεις, στα μολύ-

βια, στις λευκές κόλλες. Το χρησιμοποιώ για να κόβω την καρωτίδα των ενωμένων σελίδων. Δεν έχει πια την παλιά του λάμψη. Ξεζυγίστηκε, η κάμα του έχει τζόγο. Τα πιρτσίνια λασκάρισαν και το ελατήριο δεν αντιδρά όπως παλιά. Πρέπει να κάνεις πολλές προσπάθειες για να το κλείσεις. Και, το χειρότερο: δεν καρφώνεται.

Είναι ένα ξεπεσμένο στιλέτο, που κατάντησε χαρτοκόπτης. Ένα αποστρατευμένο στιλέτο, έξω απ' τα νερά του – αν και το αίμα νερό δεν γίνεται.

Ίσως γι' αυτό, κάποιες νύχτες, αργά, όταν διαβάζω και κείνο στέκεται ήσυχο ανάμεσα στα βιβλία και στα χαρτιά, κάνει ξαφνικά ένα κρακ! και πετάει τη λεπίδα μόνο του, στριφογυρίζοντας, για λίγο, απειλητικά, επίφοβα, πάνω στο γραφείο.

Κι αυτό δεν το κάνει μόνο και μόνο επειδή δεν κλείνει καλά κι επειδή είναι χαλασμένο, σχεδόν, το ελατήριο.